

УДК 351:32.019.5(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.213.135-141>

Клочко В.М.
кандидат економічних наук
ЗВО «Харківський університет»
Klochko Vitalii
PhD in Economic Sc.
HEI «University of Kharkiv»
<https://orcid.org/0000-0003-4100-1838>

ДЕРЖАВА, УПРАВЛІННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ: ВІД ТЕЛЕОЛОГІЇ ДО ПРИЧИННОСТІ

Дослідження спрямовано на критичне переосмислення уявлень про державу як цілеспрямованого актора та уточнення природи категорії «національні інтереси» шляхом переходу до причинно-орієнтованого аналізу, що інтегрує управлінські та політико-теоретичні підходи. Особлива увага приділяється виявленню розбіжностей між нормативними моделями та емпіричним функціонуванням державних систем в українському контексті.

Методологічну основу складають положення теорії управління (обмежена раціональність, принципал-агент, інкременталізм, інституційний аналіз) у поєднанні з класичними концепціями держави. В якості аналітичного інструменту використано модель чотирьох причин, що дозволяє структурувати чинники державної поведінки. Емпірична частина дослідження реалізована із застосуванням порівняльного кейс-аналізу, процес-трейсингу та аналізу інституційних змін на прикладі кризових періодів.

Встановлено, що державна поведінка визначається сукупністю взаємопов'язаних чинників, серед яких ключову роль відіграють ресурсні обмеження, інституційне середовище та дії акторів. Показано, що процеси прийняття рішень мають адаптивний та ситуативний характер, а декларовані цілі формуються як результат подальшої інтерпретації. Доведено, що «національні інтереси» виступають не вихідною категорією аналізу, а похідним елементом, що виникає в ході управлінських практик та механізмів легітимації. Кризові стани виявляють причинну структуру функціонування системи та дозволяють простежити залежність рішень від конкретних умов.

Обґрунтовано обмеженість телеологічної моделі держави та запропоновано альтернативну аналітичну парадигму, орієнтовану на виявлення причинних механізмів. Результати дослідження підтверджують необхідність переорієнтації державного управління з декларативного визначення цілей на аналіз чинників, що визначають поведінку системи. Практичне значення роботи полягає в можливості підвищення узгодженості рішень, зниження інституційних дисфункцій та розвитку адаптивних механізмів управління. Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням аналізу причинних зв'язків, розвитком міждисциплінарних підходів та розширенням емпіричної бази.

Ключові слова: державна поведінка; причинний аналіз; інституційне середовище; управлінські практики; кризові процеси; адаптивність; прийняття рішень.

STATE, GOVERNANCE AND NATIONAL INTERESTS IN THE UKRAINIAN CONTEXT: FROM TELEOLOGY TO CAUSALITY

The study aims to critically reconsider the concept of the state as a goal-oriented actor and to clarify the nature of the category of national interests through a shift toward a causality-based analytical framework. The research integrates managerial and political-theoretical approaches and focuses on identifying discrepancies between normative models and the empirical functioning of state systems in the Ukrainian context.

The methodological framework is based on key concepts of management theory, including bounded rationality, principal-agent relations, incrementalism, and institutional analysis, combined with classical theories of the state. The model of four causes is applied as an analytical tool to structure the determinants of state behavior. The empirical part of the study employs comparative case analysis, process tracing, and the analysis of institutional transformations during crisis periods.

The findings demonstrate that state behavior is shaped by a complex interaction of factors, among which resource constraints, institutional settings, and the actions of individual actors play a decisive role. Decision-making processes are shown to be adaptive and situational rather than strictly goal-driven. Declared objectives emerge primarily as post

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Клочко В.М., 2026

hoc interpretations of actions taken. It is substantiated that national interests should not be treated as a primary analytical category but rather as a derivative construct formed within governance practices and legitimation processes. Crisis conditions serve as a revealing mechanism that exposes the causal structure of the system and highlights the dependence of decisions on specific contextual factors.

The study confirms the limitations of the teleological model of the state and proposes an alternative causality-oriented analytical framework. The results underline the necessity of reorienting public governance from declarative goal-setting toward the analysis of underlying determinants of state behavior. The practical implications lie in enhancing policy coherence, reducing institutional dysfunctions, and strengthening adaptive governance mechanisms. Future research should focus on deeper exploration of causal mechanisms, the application of interdisciplinary approaches, and the expansion of the empirical basis for analysis.

Keywords: state behavior; causal analysis; institutional environment; governance practices; crisis dynamics; adaptability; decision-making processes.

JEL classification: H11, D02, D72, P16.

Постановка проблеми. У політичній теорії широко поширене уявлення про державу як про цілеспрямовано діючий суб'єкт. У рамках цього підходу державі приписуються певні функції: забезпечення безпеки, підтримання правопорядку, захист прав громадян, розвиток економіки тощо. Відповідно, оцінка держави здійснюється крізь призму виконання або невиконання цих функцій.

В управлінській літературі аналогічна логіка проявляється в уявленні про організацію як інструмент досягнення цілей, заданих «власником». Однак перенесення цієї моделі на державу пов'язане з методологічними труднощами. Ця робота ставить під сумнів припущення про телеологічність держави та пропонує його перегляд з позицій теорії управління.

Проблема полягає в розбіжності між нормативним образом держави та її емпіричною поведінкою. Коли держава не виконує очікувані функції, це зазвичай інтерпретується як «збій», «криза» або «неефективність». Однак у термінах менеджменту така інтерпретація ігнорує особливості складних організацій: множинність цілей, агентські витрати, інформаційну асиметрію та інституційні обмеження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного українського академічного дискурсу підтверджує наявність глибокої дихотомії між нормативно-телеологічним баченням держави (держава як інструмент мети) та критично-реалістичним аналізом (держава як поле фрагментованих практик).

Сучасний науковий дискурс щодо держави, публічного управління та національних інтересів в Україні характеризується суттєвим переосмисленням класичних підходів, що були засновані на уявленні про державу як раціонального актора з чітко визначеними цілями. Натомість дедалі більшого поширення набувають підходи, які трактують державу як складну систему взаємодій, де інтереси формуються в процесі управлінських практик.

Зокрема, у праці В. Тертички [1, с. 20-27] обґрунтовується необхідність переходу від ієрархічної моделі управління до концепції Good Governance, яка базується на мережевій взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства. Автор підкреслює, що стійкість державного розвитку формується через децентралізацію, цифровізацію та залучення громад, що свідчить про процесуальний характер формування

державних цілей.

Подальший розвиток цієї проблематики простежується у роботі Н. Колісниченко [2, с. 7-14], де аналізується еволюція моделей публічного управління – від традиційного адміністрування до мережевого врядування. Автор наголошує на зростанні ролі партнерства між державою та недержавними акторами, що змінює саму природу управлінських рішень.

Важливий внесок у розуміння трансформації державного управління здійснено І. Драган та ін. [3, с. 86-90], які доводять, що цифровізація управління та впровадження штучного інтелекту змінюють логіку прийняття рішень, роблячи її адаптивною та динамічною. У цьому контексті державні інтереси постають як результат обробки даних і взаємодії, а не як заздалегідь визначена категорія.

Аналогічні висновки містяться у дослідженні О. Пархоменко-Куцевіл [4, с. 116-123], де підкреслюється необхідність інтеграції цифрової стратегії у всі сфери державної політики. Водночас автор констатує відсутність цілісного підходу до формування такої стратегії, що свідчить про фрагментарність державного цілепокладання.

Цифровий вимір демократії розглядається у роботі А. Дегтяр [5], який доводить, що сучасні форми політичної участі дедалі більше формуються поза межами державних інститутів. Це підважує традиційне уявлення про державу як єдиного носія національних інтересів.

У дослідженні О. Корнієвського та ін. [6] встановлено, що цифрові медіа трансформують політичну комунікацію, роблячи її фрагментованою та залежною від алгоритмічних механізмів. Це означає, що формування суспільних інтересів відбувається в комунікативному середовищі, а не лише в інституційних рамках.

Проблеми розвитку територіальних громад в умовах війни аналізуються у праці Г. Дзегур та А. Семеновського [7, с. 16-23], де доведено, що поява нових соціально-економічних акторів змінює структуру локальних інтересів. Це підтверджує їхню контекстуальність і залежність від конкретних умов.

Взаємодія держави та бізнесу як фактор економічного відновлення розглядається у дослідженні А. Дегтяр А. та Є. Тарабана [8, с. 238-239], де підкреслюється роль комунікаційних платформ у формуванні управлінських рішень.

Інституційні обмеження держави досліджуються Г. Зеленько [9], яка вводить поняття «пасток спроможності» та показує, що вони призводять до розриву між декларованими цілями та реальними результатами.

У роботі Г. Куц та ін. [10, с. 81-87] акцентується увага на проблемі легітимації влади в умовах воєнного стану. Автори доводять, що легітимність формується через соціальні практики, зокрема через національну ідентичність.

Соціокультурні аспекти управління розглядаються у праці Т. Новаченко [11, с. 62-68], де обґрунтовується вплив соціетальної ідентичності на ефективність керівника.

Культурний вимір державності досліджується у статті Е. Afonin, О. Kotovska, О. Liubychenko et al. [12, р. 44-52], де культура розглядається як фактор формування смислів і стійкості суспільства.

Категорія національних інтересів аналізується у роботі І. Поліщук та Т. Максимішіної [13, с. 77-93], де підкреслюється її недостатня теоретична розробленість.

Вплив корупції на державне управління досліджується В. Самодай та Г. Ковтун [14], які доводять її деструктивний характер щодо інституцій.

Психологічні аспекти діяльності державних службовців розглядаються у роботі І. Клименко та Т. Кириченко [15, с. 36], де наголошується на ролі саморегуляції.

Теоретичні засади державності досліджуються М. Бедрієм та Ю. Олійником [16, с. 3-11], які демонструють історичну варіативність концепцій правової держави.

Таким чином, аналіз сучасних досліджень свідчить про переважання процесуального підходу до розуміння держави та її функцій. Водночас залишаються не вирішеними питання причинності державних дій, механізмів формування національних інтересів та інтеграції управлінських і філософських підходів. Домінуюча в науковому та практичному дискурсі телеологічна модель держави не дозволяє адекватно пояснити її реальну поведінку, особливо в умовах криз. Це призводить до систематичних помилок в інтерпретації державної політики та знижує ефективність управлінських рішень. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки альтернативної аналітичної моделі, здатної враховувати складність, множинність акторів та обмежену раціональність.

Мета статті. Виходячи з виявлених теоретичних та емпіричних суперечностей, метою даної статті є переосмислення природи держави та категорії «національних інтересів» крізь призму нетелеологічного підходу, заснованого на інтеграції теорії управління, інституційного аналізу та класичних політико-філософських концепцій.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у дослідженні застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів аналізу, орієнтованих на виявлення причинних механізмів функціонування держави.

Порівняльно-аналітичний метод використано для зіставлення телеологічного та каузального підходів

розуміння держави, а також для аналізу відмінностей між нормативними уявленнями про державу та її емпіричним функціонуванням.

Метод інституційного аналізу застосовано для дослідження впливу формальних правил, інституційних обмежень та механізмів координації на процеси прийняття державних рішень. Даний метод був використаний для виявлення розриву між декларованими цілями та фактичними результатами управління.

Системний підхід дозволив розглянути державу як складну багатокомпонентну систему, функціонування якої визначається взаємодією ресурсів, інститутів, акторів та управлінських практик.

Метод причинно-наслідкового (каузального) аналізу використано для виявлення чинників, які визначають поведінку держави. Метод застосовано для обґрунтування похідного характеру категорії «національні інтереси».

Модель чотирьох причин Арістотеля (матеріальної, формальної, діючої та кінцевої) застосована як аналітичний інструмент структурування факторів державної діяльності та розмежування об'єктивних причин політичних рішень.

Метод процес-трейдингу використаний для реконструкції логіки прийняття рішень у кризові періоди 2014 та 2022 рр. та виявлення послідовності причинно-наслідкових зв'язків у розвитку державних процесів.

Кейс-метод застосовано при аналізі кризових ситуацій 2014 та 2022 рр. з метою виявлення стійких закономірностей функціонування держави в умовах невідомості та інституційних трансформацій.

Метод теоретичного узагальнення та абстрагування використаний для формування концептуальних висновків щодо нетелеологічного характеру держави.

Виклад основних результатів дослідження. Головним завданням дослідження є перевірка робочої гіпотези про нетелеологічний характер держави та похідний статус «національних інтересів». Методологічно аналіз ґрунтується на поєднанні підходів теорії управління (обмежена раціональність, принципал-агент, інкременталізм, інституціоналізм) та класичних концепцій держави, розроблених М. Вебером [17], М. Фуко [18], К. Шміттом [19], систематизованих за допомогою моделі чотирьох причин (матеріальної, формальної, діючої та кінцевої), запропонованої Арістотелем [20]. Такі рамки дозволяють перейти від нормативного опису цілей до аналізу реальних детермінант поведінки.

Для емпіричної перевірки висунутої гіпотези в дослідженні використовується аналітична схема, що передбачає декомпозицію державних процесів на чотири типи причинності відповідно до традиції Арістотеля. В рамках даного підходу виділяються матеріальні причини, що включають ресурсну базу, економічний стан та інфраструктурні характеристики; формальні причини, представлені інституційними структурами, нормами та правилами; діючі причини, що відображають роль конкретних акторів та прийнятих ними рішень; а також кінцеві причини, виражені в декларованих цілях та ідеологічних конструкціях. Подібна схема дозволяє

розмежувати об'єктивні детермінанти політичної поведінки та їхню подальшу інтерпретацію в публічному дискурсі.

Крім того, у дослідженні застосовуються методи порівняльного кейс-аналізу, процес-трейсингу та інституційного аналізу, що дає змогу виявити причинно-наслідкові зв'язки та реконструювати логіку прийняття рішень у конкретних історичних контекстах. Теоретичне обґрунтування обраного підходу спирається на концепцію обмеженої раціональності Г. Саймона [21], модель «принципал-агент», розроблену М. Дженсеном та У. Меклінгом [22], теорію інкременталізму Ч. Ліндблома [23], а також положення нового інституціоналізму, представлені в працях Дж. Марча,

Й. Ольсена [24] та Д. Норта [25].

Перевагою запропонованої методології є можливість чіткого розмежування декларативного рівня політичних цілей та реального причинного механізму прийняття рішень. Водночас слід зазначити і її обмеження, насамперед пов'язані зі складністю кількісної верифікації отриманих результатів та високою залежністю інтерпретацій від якості доступних емпіричних даних. Перевірка висунутих робочих гіпотез здійснюється в рамках порівняльного аналізу кейсів 2014 та 2022 рр., що дозволяє виявити стійкі причинно-наслідкові залежності у функціонуванні держави в умовах кризи (табл. 1 –табл. 2).

Таблиця 1

Причинна структура подій 2014 року

Тип причинності	Зміст	Емпіричні прояви	Інтерпретація
Матеріальна	Економіка, ресурси	Фінансова криза	Обмеження рішень
Формальна	Інститути	Конфлікт влади	Нестабільність правил
Діюча	Актори	Протести, еліти	Фрагментація
Кінцева	Цілі	Європейський вибір	Легітимація

Джерело: власна розробка автора

У центрі уваги перебувають три взаємопов'язані гіпотези: по-перше, припущення про те, що держава не є телеологічною системою; по-друге, твердження про те, що її поведінка визначається сукупністю причинних факторів, включаючи ресурси, інституційні

обмеження та дії конкретних акторів; по-третє, теза про те, що так звані «національні інтереси» формуються постфактум як результат інтерпретації вже прийнятих рішень.

Таблиця 2

Причинна структура подій 2022 року

Тип причинності	Зміст	Емпіричні прояви	Інтерпретація
Матеріальна	Ресурси	Армія, допомога	Ключовий фактор
Формальна	Інститути	Реформи	Посилення
Діюча	Актори	Рішення влади	Координація
Кінцева	Цілі	Вживання	Інтерпретація

Джерело: власна розробка автора

Аналіз показує, що процеси прийняття рішень у розглянутих кейсах значною мірою відповідають логіці обмеженої раціональності, описаній Г. Саймоном [21]: ключові актори діють в умовах невизначеності, дефіциту інформації та часових обмежень, що унеможлиблює стратегічне визначення цілей у строгому сенсі. У свою чергу, застосування моделі «принципал-агент» дозволяє пояснити спостережувані конфлікти всередині еліт та неузгодженість дій різних центрів влади [22], тоді як концепція інкременталізму Ч. Ліндблома [23] демонструє, що зміни мають поступовий, адаптивний характер і рідко реалізуються у формі заздалегідь спланованих стратегій.

Додаткове теоретичне осмислення результатів можливе завдяки зверненню до класичних концепцій держави. За інтерпретацією М. Вебера [17] те, що відбувається, можна описати як кризу монополії на легітимне насильство, тоді як з позиції М. Фуко [18] спостерігається не єдиний центр влади, а множинність перехресних управлінських практик. У рамках підходу

К. Шмітта [19] на перший план виходить момент прийняття рішення в умовах винятковості, який передуює будь-якій раціоналізації цілей. Сукупність отриманих результатів підтверджує висунуті гіпотези та дозволяє зробити висновок про вторинний характер цілей: вони не передують діям, а формуються як їхнє подальше пояснення та легітимація.

Аналіз емпіричного матеріалу показує, що в розглянутих умовах спостерігається посилення інституційної спроможності держави, що виявляється у підвищенні рівня організованості, керованості та здатності до мобілізації ресурсів. Однак, незважаючи на це, процес прийняття рішень зберігає переважно ситуаційний характер і визначається поточними обставинами, а не заздалегідь заданими стратегічними орієнтирами. Істотне значення набуває фактор координації між різними центрами прийняття рішень, від якого залежить ефективність реалізованих заходів. При цьому декларовані цілі формуються переважно постфактум, виступаючи інструментом інтерпретації та легітимації вже

здійснених дій.

Отримані результати знаходять теоретичне підтвердження в класичних концепціях держави. У рамках підходу М. Вебера [17] те, що відбувається, можна інтерпретувати як зміцнення інституційної основи державної влади та відновлення її здатності до реалізації управлінських функцій. З точки зору М. Фуко [18], спостерігається розвиток складної мережі управлінських практик та розподілених форм влади, що виходять за межі традиційного уявлення про централізований контроль. В інтерпретації К. Шмітта [19] ключову роль відіграють рішення, що приймаються в умовах винятковості, коли саме акт вибору передуює подальшій раціоналізації цілей.

Узагальнення отриманих результатів дозволяє зробити низку узагальнюючих висновків. Насамперед, немає підстав розглядати державу як телеологічну систему, орієнтовану на реалізацію задалегідь визначених цілей. Навпаки, визначальне значення мають інституційні структури та дії конкретних акторів, тоді як ресурсні обмеження визначають межі можливої поведінки. «Національні інтереси» в даному контексті виступають не як вихідна категорія аналізу, а як конструкція, що формується в процесі інтерпретації вже реалізованих рішень. Кризові ситуації, у свою чергу, виконують функцію аналітичного інструменту, дозволяючи виявити реальні механізми функціонування державної системи.

Обґрунтування отриманих результатів пов'язане з розумінням держави як складної, багаторівневої системи, позбавленої єдиного центру цілепокладання. Її поведінка визначається взаємодією різних чинників, серед яких ключову роль відіграють інституційні обмеження, розподіл ресурсів та дії акторів. Формування цілей має похідний характер і відбувається в процесі адаптації до мінливих умов. Це, у свою чергу, підтверджує необхідність переходу від телеологічних інтерпретацій до каузального аналізу, орієнтованого на виявлення реальних причин і механізмів політичної поведінки.

Таким чином, отримані висновки співвідносяться з вихідною постановкою проблеми та підтверджують висунуту гіпотезу: держава не є телеологічною системою, а так звані «національні інтереси» являють собою похідну категорію, що формується в процесі осмислення та обґрунтування вже прийнятих рішень.

Висновки. Проведене дослідження було спрямоване на переосмислення природи держави та категорії «національних інтересів» шляхом відмови від телеологічної інтерпретації та переходу до каузального аналізу, інтегрованого з підходами теорії управління.

У ході роботи встановлено, що традиційне уявлення про державу як про суб'єкта, що діє відповідно до задалегідь заданих цілей, не знаходить достатнього підтвердження в реальній практиці. Більш обґрунтованим є розуміння держави як складної системи, поведінка якої визначається взаємодією ресурсних обмежень, інституційних структур та дій конкретних акторів. Це дозволяє відмовитися від ідеї єдиного центру

цілепокладання та розглядати державні процеси як результат множинних причинних факторів.

Розроблена каузальна модель, заснована на розмежуванні матеріальних, формальних, діючих та кінцевих причин, продемонструвала свою аналітичну ефективність. Вона дозволила відокремити реальні детермінанти державної поведінки від їх подальшої інтерпретації у формі декларованих цілей. У результаті обґрунтовано, що «національні інтереси» не є вихідною категорією аналізу, а формуються як похідний результат управлінських процесів і практик легітимації.

Емпірична перевірка на прикладі українських кризових періодів показала, що навіть за умови посилення інституційної спроможності держави процеси прийняття рішень зберігають переважно ситуаційний та адаптивний характер. Кризи в даному контексті виступають не тільки як дестабілізуючий фактор, але й як аналітичний інструмент, що дозволяє виявити реальну причинну структуру державного функціонування.

Таким чином, у ході дослідження було вирішено ключові завдання: проведено критичний аналіз телеологічної моделі держави, запропоновано альтернативну каузальну модель аналізу, здійснено інтеграцію управлінських та політико-теоретичних підходів, а також доведено похідний характер категорії «національних інтересів». Це дозволило скоротити розрив між нормативними уявленнями та емпіричним аналізом.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості підвищення ефективності державного управління за рахунок переорієнтації з декларативного цілепокладання на аналіз реальних причин та обмежень. Це передбачає посилення інституційної узгодженості, зниження агентських витрат, розвиток механізмів координації та впровадження процедурного підходу до прийняття рішень.

Водночас низка аспектів потребує подальшого вивчення. До них належать механізми трансформації управлінських дій у «національні інтереси» на інституційному рівні, особливості зміни причинної структури в різних типах криз, а також пошук таких інституційних конфігурацій, які мінімізують конфлікти інтересів і підвищують узгодженість дій акторів.

Перспективними напрямками подальших досліджень можуть стати поглиблене застосування мережевого аналізу управління, поведінкових підходів до прийняття рішень, а також використання методів аналізу даних для вивчення цифрових аспектів державного управління. Розвиток цих напрямків дозволить сформулювати більш цілісне уявлення про державу як динамічну систему, що функціонує в умовах невизначеності та множинності причинних зв'язків.

Загалом результати дослідження підтверджують обґрунтованість переходу від телеологічного до каузального розуміння держави, що відкриває нові можливості як для теоретичного аналізу, так і для вдосконалення практики державного управління.

Декларація про використання ШІ. При підготовці даної статті інструменти штучного інтелекту автором не використовувалися.

Список використаних джерел:

1. Тертичка В. В. Врядування в умовах післявоєнної відбудови : як досягти стійкості різноманіття у взаємодії. *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries : post-conference monograph*. Київ : НаУКМА, 2023. С. 20–27.
2. Колісниченко Н. Реформи та інновації у публічному управлінні: еволюція моделей і виклики сучасності. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2025. № 34. С. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb342025342088>
3. Драган І. В., Драган І. О., Верительник С. М. Удосконалення державної інформаційної політики на основі впровадження сучасних цифрових технологій. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2024. № 5. С. 86–90. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.5.11>
4. Пархоменко-Кучевіл О. Сучасні виклики національної безпеки України в умовах цифрових трансформацій. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2025. № 12. С. 116–123. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-12-116-123>
5. Дегтяр А. О. Теоретичні аспекти формування та розвитку цифрової демократії в Україні. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2023. № 1. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-1-8516>
6. Корнієвський О. А., Дубовик Н. А., Тернова А. І. Політична комунікація в епоху цифрових медіа. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18278962>
7. Дзегур Г. В., Семеновський А. А. Механізми публічного управління соціально-економічним розвитком громад. *Публічне урядування*. 2025. № 1(42). С. 16–23. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2025-1\(42\)-2](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2025-1(42)-2)
8. Дегтяр А. О., Тарабан Є. І. Взаємодія влади і бізнесу – важливий чинник економічного відновлення України. *Економіка та публічне управління: нові виклики та рішення : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 23–24 січ. 2025 р.)*. Харків : НАУ «ХАІ», 2025. С. 238–239.
9. Зеленько Г. «Пастки» інституційної спроможності Української держави. *Політичні дослідження*. 2024. № 2(8). С. 25–52. DOI: <https://doi.org/10.31558/2786-7274.2024.2.2>
10. Куц Г. М., Пересипкіна І. В., Куц Ю. О. Особливості функціонування органів публічної влади в Україні в умовах воєнного стану. *Політичне життя*. 2025. С. 81–87. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.12>
11. Новаченко Т. Вплив соцієтальної ідентичності на конструювання успіху керівника. *Публічно-управлінські та цифрові практики*. 2024. № 2. С. 62–68. DOI: <https://doi.org/10.31673/2786-7412.2023.021123>
12. Afonin E., Kotovska O., Liubychenko O. et al. Cultural and Educational Institutions as Agents of Meaning and Resilience in Wartime Ukraine. *Journal of Geography, Politics and Society*. 2025. Vol. 15, No. 2. Pp. 44–52. DOI: <https://doi.org/10.26881/jpgs.2025.2.05>
13. Поліщук І., Максимішина Т. Національні інтереси України як основа протидії агресії. *Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2025. № 16. С. 77–93. DOI: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.16.77-93>
14. Самодай В., Ковтун Г. Корупція: загрози та наслідки для соціуму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-67>
15. Клименко І. В., Кириченко Т. В. Саморегуляція як чинник професійної діяльності державного службовця. *Актуальні питання науки, освіти і суспільства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 20 серпня 2022 р.)*. Полтава : ЦФЕНД, 2022. С. 36–38.
16. Бедрій М., Олійник Ю. Ідейно-історичні витоки концепцій правової держави та верховенства права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2025. Вип. 106. С. 3–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v106.2025.1>
17. Вебер М. Політика як покликання і професія. Київ : Основи, 2019. 112 с.
18. Фуко М. Наглядати і карати / пер. з фр. Київ : КомуБук, 2020. 452 с.
19. Шмітт К. Поняття політичного. Київ : Ніка-Центр, 2019. 160 с.
20. Арістотель. *Метафізика* / пер. з давньогрец. Київ : Темпора, 2022. 848 с.
21. Simon H. *Administrative Behavior*. 4th ed. New York : Free Press, 2013. 3 p.
22. Jensen M., Meckling W. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*. 1976. Vol. 3. Pp. 305–360.
23. Lindblom C. The Science of Muddling Through. *Public Administration Review*. 1959. Vol. 19(2). Pp. 79–88.
24. March J., Olsen J. *Rediscovering Institutions*. New York : Free Press, 1989. 256 p.
25. North D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 152 p.

References:

1. Tertychka, V.V. (2023). *Vriaduvannia v umovakh pislivoiennoi vidbudovy: yak dosiahty stiikosti riznomanittia u vzaiemodii* [Governance in the conditions of post-war reconstruction: how to achieve resilience of diversity in interaction]. In *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries: Post-conference monograph* (pp. 20–27). Kyiv : NaUKMA. [in Ukrainian].
2. Kolisnichenko, N. (2025). *Reformy ta innovatsii u publichnomu upravlinni: evoliutsiia modelei i vyklyky suchasnosti* [Reforms and innovations in public administration: evolution of models and challenges of modernity]. *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia*, (34),7–14. <https://doi.org/10.35432/tisb342025342088> [in

Ukrainian].

3. Dragan, I.V., Dragan, I.O., & Verytelnyk, S.M. (2024). Udoshkonalennia derzhavnoi informatsiinoi polityky na osnovi vprovadzhennia suchasnykh tsyfrovyykh tekhnolohii [Improvement of state information policy based on the implementation of modern digital technologies]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*, (5), 86–90. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.5.11> [in Ukrainian].

4. Parkhomenko-Kutsevil, O. (2025). Suchasni vyklyky natsionalnii bezpetsi Ukrainy v umovakh tsyfrovyykh transformatsii [Modern challenges to Ukraine's national security in the conditions of digital transformations]. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoshkonalennia*, (12), 116–123. <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-12-116-123> [in Ukrainian].

5. Dehtiar, A.O. (2023). Teoretychni aspekty formuvannia ta rozvytku tsyfrovoyi demokratii v Ukraini [Theoretical aspects of formation and development of digital democracy in Ukraine]. *Publichne administruvannia ta natsionalna bezpeka*, (1). <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-1-8516> [in Ukrainian].

6. Korniiivskiyi, O.A., Dubovyk, N.A., & Ternova, A.I. (2026). Politychna komunikatsiia v epokhu tsyfrovyykh media [Political communication in the era of digital media]. *Ukrainskyi polityko-pravovy diskurs*, (19). <https://doi.org/10.5281/zenodo.18278962> [in Ukrainian].

7. Dzhehur, H.V., & Semenovskiyi, A.A. (2025). Mekhanizmy publichnoho upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom hromad [Mechanisms of public administration of socio-economic development of communities]. *Publichne uriaduvannia*, 1(42), 16–23. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2025-1\(42\)-2](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2025-1(42)-2) [in Ukrainian].

8. Dehtiar, A.O., & Taraban, Ye.I. (2025). Vzaiemodiia vlady i biznesu – vazhlyvyi chynnyk ekonomichnoho vidnovlennia Ukrainy [Interaction between government and business as an important factor of Ukraine's economic recovery]. In *Ekonomika ta publichne upravlinnia: novi vyklyky ta rishennia* (pp. 238–239) [in Ukrainian].

9. Zelenko, H. (2024). “Pastky” instytutsiinoi spromozhnosti Ukrainskoi derzhavy [“Traps” of institutional capacity of the Ukrainian state]. *Politychni doslidzhennia*, 2(8), 25–52. <https://doi.org/10.31558/2786-7274.2024.2.2> [in Ukrainian].

10. Kuts, H.M., Peresyphkina, I.V., & Kuts, Yu.O. (2025). Osoblyvosti funktsionuvannia orhaniv publichnoi vlady v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Features of functioning of public authorities in Ukraine under martial law]. *Politychne zhyttia*. 81–87. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.12> [in Ukrainian].

11. Novachenko, T. (2024). Vplyv sotsiialnoi identychnosti na konstruiuvannia uspikhu kerivnyka [Influence of societal identity on constructing managerial success]. *Publichno-upravlinski ta tsyfrovi praktyky*, (2), 62–68. <https://doi.org/10.31673/2786-7412.2023.021123> [in Ukrainian].

12. Afonin, E., Kotovska, O., Liubychenko, O., et al. (2025). Cultural and educational institutions as agents of meaning and resilience in wartime Ukraine. *Journal of Geography, Politics and Society*, 15(2), 44–52. <https://doi.org/10.26881/jpgs.2025.2.05>.

13. Polishchuk, I., & Maksimishina, T. (2025). Natsionalni interesy Ukrainy yak osnova protydii ahresii [National interests of Ukraine as the basis for countering aggression]. *Mediaforum: analityka, prohnozy, informatsiinyi menedzhment*, (16), 77–93. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.16.77-93>. [in Ukrainian].

14. Samodai, V., & Kovtun, H. (2023). Koruptsiia: zahrozy ta naslidky dlia sotsiumu [Corruption: threats and consequences for society]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-67> [in Ukrainian].

15. Klymenko, I.V., & Kyrychenko, T.V. (2022). Samorehuliatciia yak chynnyk profesiinoi diialnosti derzhavnoho sluzhbovtzia [Self-regulation as a factor of professional activity of a civil servant]. In *Aktualni pytannia nauky, osvity i suspilstva* (p. 36). [in Ukrainian].

16. Bedrii, M., & Oliinyk, Yu. (2025). Ideino-istorychni vytoky kontseptsii pravovoyi derzhavy [Ideological and historical origins of the concepts of the rule of law state]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, (106), 3–11. <https://doi.org/10.32782/apdp.v106.2025.1> [in Ukrainian].

17. Weber, M. (2019). Polityka yak poklykannia i profesiia [Politics as a vocation]. Kyiv : Osnovy. [in Ukrainian].

18. Foucault, M. (2020). Nahliadaty i karaty [Discipline and punish]. Kyiv : Komubuk. [in Ukrainian].

19. Schmitt, C. (2019). Poniattia politychnoho [The concept of the political]. Kyiv : Nika-Tsentr. [in Ukrainian].

20. Aristotle. (2022). *Metafizyka* [Metaphysics]. Kyiv : Tempora. [in Ukrainian].

21. Simon, H. (2013). *Administrative behavior* (4th ed.). New York : Free Press.

22. Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, (3), 305–360.

23. Lindblom, C. (1959). The science of muddling through. *Public Administration Review*, 19(2). 79–88.

24. March, J., & Olsen, J. (1989). *Rediscovering institutions*. New York : Free Press.

25. North, D. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge : Cambridge University Press.

Дата надходження статті: 21.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 14.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 08.06.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.